
MONOGRAFIE PRAWNICZE

UMORZENIE
PROCESU CYWILNEGO

ANDRZEJ OLAŚ

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

ANDRZEJ OLAŚ • UMORZENIE PROCESU CYWILNEGO

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Marta Szuniewicz

**OCHRONA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA JAKO PRZESŁANKA
OGRANICZENIA PRAW I WOLNOŚCI JEDNOSTKI W ŚWIETLE
EUROPEJSKIEJ KONWENCJI PRAW CZŁOWIEKA**

Daniel Wacinkiewicz

**ZASPOKAJANIE POTRZEB WSPÓLNOT SAMORZĄDOWYCH.
STUDIUM ADMINISTRACYJNOPRAWNE**

Rafał Reiwer

WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO W PROCESIE CYWILNYM

Anna Urbańska-Lukaszewicz

**WYKONYWANIE PRAWA WŁASNOŚCI NIERUCHOMOŚCI
PRZEZ MAŁŻONKÓW POZOSTAJĄCYCH W USTAWOWYM
USTROJU MAŁŻEŃSKIM A OCHRONA RODZINY**

Paweł Hadyna

**WPŁYW PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI NA HIPOTEKĘ
NA UDZIALE WE WSPÓŁWŁASNOŚCI**

Aleksandra Klich

**DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO W SPRAWACH CYWILNYCH
NA PRZYKŁADZIE BIEGŁEGO LEKARZA**

Jakub Kociubiński

**INSTRUMENTALIZACJA PRAWA KONKURENCJI
UNII EUROPEJSKIEJ W OBlicZU KONSOLIDACJI
SEKTORA TRANSPORTU LOTNICZEGO**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

UMORZENIE PROCESU CYWILNEGO

ANDRZEJ OLAŚ

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa:

prof. UW r dr hab. Łukasz Błaszczak

prof. UW r dr hab. Izabella Gil

prof. zw. dr hab. Janusz Jankowski

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: KJS Katarzyna Słomka
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-8691-1

ISBN e-book 978-83-255-8692-8

*Mojej ukochanej małżonce Kindze
oraz Rodzicom*

Spis treści

Przedmowa	XV
Wykaz skrótów	XIX
Wykaz literatury	XXXI
Wprowadzenie	1
Rozdział I. Pojęcie i istota umorzenia procesu cywilnego	7
§ 1. Pojęcie umorzenia w języku naturalnym, prawniczym i prawnym ..	7
§ 2. Poglądy doktryny polskiej na temat pojęcia i istoty umorzenia procesu cywilnego	11
I. Umorzenie jako trwały i zupełny zastój postępowania	11
1. Pojęcie zastoju postępowania w doktrynie	11
2. Krytyka ujmowania umorzenia procesu jako zastoju postępowania	14
II. Umorzenie a zawieszenie postępowania	19
III. Umorzenie procesu jako skutek następczego odpadnięcia przesłanki procesowej <i>sensu largo</i>	26
IV. Umorzenie postępowania a inne rodzaje orzeczeń kończących postępowanie w sprawie	29
V. Umorzenie jako niemerytoryczne zakończenie postępowania z następczych przyczyn procesowych	34
§ 3. Propozycja definicji pojęcia umorzenia procesu cywilnego	40
§ 4. Umorzenie procesu cywilnego z perspektywy modelu sądowego stosowania prawa	41
§ 5. Umorzenie jako sposób niemerytorycznego zakończenia postępowania na tle prawnoporównawczym	44
I. Analiza prawnoporównawcza wewnątrzsystemowa	44
1. Umorzenie postępowania administracyjnego	44
2. Umorzenie postępowania sądownoadministracyjnego	49
3. Umorzenie postępowania karnego	52
4. Wnioski z analizy	58
II. Analiza porównawcza międzysystemowa	59
1. Historycznoprawne uwarunkowania badań	59
2. Umorzenie postępowania w niemieckim procesie cywilnym	64
A. Cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia	64

B. Zawarcie ugody sądowej	66
C. Oświadczenie stron o załatwieniu sprawy poza sądem	68
3. Umorzenie postępowania we francuskim procesie cywilnym	69
4. Umorzenie postępowania w hiszpańskim procesie cywilnym	73
5. Umorzenie postępowania we włoskim procesie cywilnym	77
Rozdział II. Umorzenie a cel i funkcje procesu cywilnego. Funkcje umorzenia procesu	79
§ 1. Pojęcie celu i funkcji postępowania	79
§ 2. Umorzenie postępowania a rozstrzygnięcie sprawy cywilnej jako cel procesu cywilnego	82
§ 3. Umorzenie postępowania a załatwienie sprawy cywilnej jako cel procesu cywilnego	93
§ 4. Umorzenie postępowania a realizacja prawa do sądu jako cel procesu cywilnego	101
§ 5. Umorzenie postępowania a sprawiedliwość proceduralna i prawo do rzetelnego procesu – ujęcie alternatywne	116
§ 6. Umorzenie procesu a konstytucyjny standard ochrony praw jednostki	120
§ 7. Funkcje umorzenia procesu cywilnego	134
I. Funkcja prakseologiczna	135
II. Funkcja gwarancyjna (ochronna)	139
III. Funkcja regulacyjna	141
IV. Funkcja kontrolna (autoryzacyjna)	141
V. Funkcja materialnoprawna	142
§ 8. Dysfunkcjonalność umorzenia procesu	143
Rozdział III. Umorzenie a struktura procesu cywilnego	149
§ 1. Struktura procesu cywilnego – zagadnienia wstępne	149
§ 2. Umorzenie procesu a jego struktura statyczna	152
I. Umorzenie a zakres podmiotowy procesu	153
1. Umorzenie procesu a współuczestnictwo w sporze	155
A. Umorzenie procesu wobec niektórych współuczestników	157
2. Umorzenie procesu a przekształcenia stron procesowych .	165
A. Umorzenie a następstwo procesowe	167
a. Umorzenie a następstwo procesowe <i>inter vivos</i>	173
b. Umorzenie procesu a następstwo procesowe <i>mortis causa</i>	195

c. Upadłość a umorzenie procesu dotyczącego masy upadłości	220
d. Konfuzja procesowa	230
e. Umorzenie a podmiotowe zmiany powództwa	237
II. Umorzenie a zakres przedmiotowy procesu	240
1. Pojęcie przedmiotowych zmian powództwa	243
A. Umorzenie procesu a przedmiotowe zmiany powództwa	246
B. Umorzenie procesu a inne przypadki zmiany zakresu przedmiotowego procesu	254
§ 3. Umorzenie procesu a jego struktura dynamiczna	257
I. Zakres umorzenia procesu w ujęciu dynamicznym	258
II. Umorzenie procesu a granice temporalne postępowania	267
Rozdział IV. Przyczyny umorzenia procesu cywilnego	277
§ 1. Pojęcie przyczyn umorzenia procesu	277
§ 2. Systematyka przepisów normujących przyczyny umorzenia procesu	278
I. Systematyka unormowania przyczyn umorzenia procesu we Francji	282
II. Systematyka unormowania przyczyn umorzenia procesu we Włoszech	284
III. Systematyka unormowania przyczyn umorzenia procesu w Hiszpanii	284
IV. Systematyka unormowania przyczyn umorzenia procesu – uwagi <i>de lege lata</i> i <i>de lege ferenda</i>	285
§ 3. Klasyfikacja przyczyn umorzenia procesu	287
I. Zbędność a niedopuszczalność wydania wyroku	287
II. Umorzenie jako konsekwencja następczej bezprzedmiotowości procesu	300
1. Umorzenie procesu w związku z ukształtowaniem relacji pomiędzy postępowaniami na zasadzie wyłączności a następcza bezprzedmiotowość procesu	301
2. Umorzenie procesu w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych a następcza bezprzedmiotowość procesu	304
3. Następcza bezprzedmiotowość postępowania a odpadnięcie celu procesu	307
A. Śmierć strony w sprawach o prawa i obowiązki nieprzechodnie a umorzenie procesu	309
B. Zaspokojenie roszczenia powoda w toku postępowania a umorzenie procesu	312

C. Polubowne załatwienie sporu a umorzenie procesu ...	314
a. Uгода cywilnoprawna i inne pozaprocessowe formy polubownego załatwienia sporu a umorzenie procesu	314
b. Ugody procesowe a umorzenie procesu	316
D. Uzyskanie przez powoda w trakcie postępowania innego niż orzeczenie sądu tytułu egzekucyjnego	323
E. Wnioski z analizy	328
III. Zbędność wydania wyroku jako następstwo zgaśnięcia sporu lub odpadnięcia interesu prawnego powoda w toku procesu – ujęcie alternatywne	329
1. Zakończenie postępowania wskutek pozaprocessowego zaspokojenia roszczeń lub utraty interesu prawnego w prawie hiszpańskim	332
2. Zakończenie postępowania wskutek ustania przedmiotu sporu w prawie włoskim	335
3. Załatwienie przedmiotu sporu a zakończenie procesu w prawie niemieckim	337
4. Wnioski z analizy	339
IV. Przyczyny zewnętrzne i wewnętrzne umorzenia procesu	348
V. Inne klasyfikacje przyczyn umorzenia procesu	359
§ 4. Upadek instancji	363
I. Umorzenie zawieszonoego procesu a <i>péremption d'instance</i> w procesie francuskim	365
II. Upadek instancji w kodyfikacjach państw zaborczych	371
III. Upadek instancji w polskim procesie cywilnym – rys historyczny	373
1. Upadek instancji na gruncie KPC30	373
2. Upadek instancji na gruncie art. 182 KPC	376
A. Stan pierwotny	376
B. Stan po nowelizacji KPC z 2.7.2004 r.	379
C. Stan po nowelizacji KPC z 16.11.2006 r.	379
IV. Upadek instancji w prawie włoskim	380
V. Upadek instancji w prawie hiszpańskim	384
VI. Upadek instancji w prawie niemieckim	386
VII. Wnioski z analizy	388
Rozdział V. Sposób umorzenia procesu cywilnego	393
§ 1. Uwagi wstępne	393
I. Sposób umorzenia procesu a zasady sędziowskiego kierownictwa postępowaniem i inicjatywy procesowej organu	394

II. Umorzenie procesu a sposób ukształtowania czynności procesowych stron i sądu	399
§ 2. Umorzenie procesu na mocy orzeczenia sądu	404
I. Postać orzeczenia sądu w przedmiocie umorzenia procesu	404
II. Tryb umorzenia procesu na mocy orzeczenia sądu	414
1. Umorzenie procesu a czynności procesowe sądu o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym	414
2. Umorzenie procesu a czynności procesowe sądu dokonywane z urzędu lub na wniosek	418
3. Umorzenie procesu cywilnego a orzeczenia konstytutywne i deklaratywne	421
§ 3. Umorzenie procesu z mocy prawa	424
I. Postanowienie stwierdzające umorzenie procesu z mocy prawa	426
II. Umorzenie procesu z mocy prawa a stan zawisłości sprawy	434
III. Ocena obowiązującej regulacji umorzenia procesu z mocy prawa	437
§ 4. Umorzenie procesu a rodzaje posiedzeń sądowych	444
§ 5. Struktura oraz forma i treść postanowienia o umorzeniu procesu ...	449
I. Forma i treść sentencji postanowienia o umorzeniu procesu ..	452
II. Notyfikacja postanowienia o umorzeniu procesu	456
III. Forma i treść uzasadnienia postanowienia o umorzeniu procesu	458
IV. Wadliwość formy i treść postanowienia o umorzeniu procesu a orzeczenia nieistniejące	464
Rozdział VI. Skutki umorzenia procesu cywilnego	469
§ 1. Pojęcie skutku oraz skutków prawnych	469
§ 2. Cel i zakres rozważań	470
§ 3. Systematyka skutków umorzenia procesu	473
§ 4. Skuteczność postanowienia o umorzeniu procesu	475
§ 5. Skutki umorzenia procesu w czasie	482
I. Skutki umorzenia <i>ex lege</i> w czasie	482
II. Skutki umorzenia na mocy postanowienia sądu w czasie	484
1. Skuteczność umorzenia procesu od chwili ogłoszenia lub podpisania postanowienia	484
A. Skuteczność postanowienia o umorzeniu procesu a procesowe skutki wytoczenia powództwa i doręczenia pozwu	486
B. Skuteczność postanowienia o umorzeniu procesu a odwołałość czynności procesowych	495

C. Skuteczność postanowienia o umorzeniu procesu a bieg przedawnienia roszczeń dochodzonych w umorzonym postępowaniu	499
D. Skuteczność postanowienia o umorzeniu a wyłączenie kompetencji orzeczniczej sądu	502
E. Wnioski z analizy	504
2. Umorzenie postępowania z mocą <i>ex nunc</i> albo z mocą <i>ex tunc</i>	505
§ 6. Umorzenie procesu a materialnoprawne skutki wytoczenia powództwa	511
§ 7. Umorzenie procesu a materialnoprawne skutki doręczenia pozwu .	532
§ 8. Pozostałe skutki umorzenia procesu	538
I. Uprawomocnienie się wyroku	538
II. Umorzenie procesu a skuteczność czynności dyspozycyjnych stron	539
III. Umorzenie procesu a dopuszczalność ponownego wytoczenia powództwa	541
§ 9. Umorzenie procesu a koszty postępowania	544
I. Umorzenie procesu a orzekanie o kosztach postępowania	545
II. Umorzenie procesu a zasady ponoszenia kosztów procesu	552
III. Wnioski z analizy	564
Rozdział VII. Kontrola umorzenia procesu cywilnego	565
§ 1. Znaczenie środków prawnych dla realizacji prawa do sądu w razie wadliwości orzeczeń w przedmiocie umorzenia procesu	565
§ 2. Środki odwoławcze od orzeczeń w przedmiocie umorzenia procesu	570
I. Zażalenie na postanowienie o umorzeniu procesu	571
1. Orzeczenie o umorzeniu procesu a model i charakter prawny zażalenia w prawie polskim	576
§ 3. Umorzenie procesu a nadzwyczajne środki zaskarżenia	589
I. Skarga kasacyjna od orzeczeń w przedmiocie umorzenia procesu	591
1. Zaskarżalność skargą kasacyjną a orzeczenia w przedmiocie umorzenia procesu	591
2. Zaskarżalność postanowień sądu II instancji w przedmiocie umorzenia procesu – uwagi <i>de lege ferenda</i>	592
II. Skarga o wznowienie postępowania od orzeczeń w przedmiocie umorzenia procesu	598

Spis treści

1. Dopuszczalność wznowienia postępowania zakończonego umorzeniem procesu – postulaty <i>de lege ferenda</i>	601
§ 4. Umorzenie procesu a wnioski o przywrócenie terminu	611
I. Przywrócenie terminu a prawomocność orzeczenia o umorzeniu procesu	614
II. Przywracalność terminu a upadek instancji	616
Zakończenie	627
Indeks rzeczowy	643

Przedmowa

Przedmiotem niniejszej monografii jest umorzenie procesu cywilnego w prawie polskim. Ambicją autora opracowania było możliwie całościowe, kompleksowe i wyczerpujące przedstawienie tej instytucji. Zaproponowane w pracy ujęcie badawcze zakłada ukazanie umorzenia postępowania rozpoznawczego w trybie procesowym, w kontekście funkcji i celów tego postępowania, jego struktury statycznej i dynamicznej, przyczyn, sposobu i skutków zastosowania, a także powiązań badanej instytucji z pozostałymi elementami postępowania cywilnego pojmowanego jako system¹.

Ze względu na rozległość badanej materii, opracowanie to z konieczności musiało ograniczyć się do omówienia umorzenia postępowania rozpoznawczego w trybie procesowym. Nawiązania do pozostałych postępowań cywilnych poczynione zostały jedynie w zakresie uznanym za niezbędny dla wyjaśnienia poszczególnych węzłowych zagadnień związanych z tą instytucją. Mając jednak na uwadze przyjęty w Kodeksie postępowania cywilnego model regulacji, traktujący unormowanie procesu cywilnego jako swoisty „szkielet konstrukcyjny” dla pozostałych postępowań², dla których *nota bene* brak jest kompleksowej regulacji szczególnej dotyczącej umorzenia postępowania³, niniejsza monografia może stanowić swoisty punkt odniesienia lub przyczynek do dalszych badań nad tą instytucją w pozostałych postępowaniach.

¹ System – z jęz. greckiego „*systema*”, czyli „rzecz złożona” – to posiadająca określoną strukturę całość, złożona z powiązanych ze sobą, uporządkowanych według pewnych zasad elementów (*T. Chauvin, T. Stawicki, P. Winczorek*, Wstęp do prawoznawstwa, Warszawa 2012, s. 125), względnie zbiór jednostek o pewnych cechach, między którymi występują określone relacje, sprzężenia, oddziaływania i współzależności (*J. Nowacki, Z. Tobor*, Wstęp do prawoznawstwa, Warszawa 2007, s. 104). Wewnętrzne powiązanie części systemu oznacza na ogół ich współzależność powodującą wzajemny wpływ jednego elementu systemu na funkcjonowanie innych (*T. Chauvin, T. Stawicki, P. Winczorek*, Wstęp do prawoznawstwa, s. 125).

² Zob. art. 13 § 2 KPC, zgodnie z którym przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym Kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

³ O istnieniu relatywnie autonomicznej regulacji, pozostawiającej stosunkowo niewiele miejsca dla odpowiedniego stosowania przepisów o umorzeniu procesu, można mówić wyłącznie w odniesieniu do postępowania egzekucyjnego (art. 823–828 KPC). Wpadkowe uwagi w tym zakresie zob. rozdz. I, § 2.IV. i rozdz. IV, § 2. Pewnym stopniem kompleksowości cechują się również przepisy Części V KPC regulujące umorzenie postępowania przed sądem polubownym (zob. art. 1190 § 1, art. 1196 § 1 i art. 1198 KPC), o czym także wpadkowo w rozdz. IV, § 2.

Przedmiot oraz cele⁴ niniejszej monografii zdeterminowały przyjęty na jej potrzeby dobór prawniczych metod badawczych. Złożoność oraz wieloaspektowość zagadnień wiążących się z umorzeniem procesu skłoniła bowiem autora do równoległego wykorzystania kilku komplementarnych metod, co w założeniu miało umożliwić kompleksowe, możliwie wszechstronne przedstawienie podjętego tematu. Podstawową metodą badawczą przyjętą w pracy jest metoda dogmatycznoprawna. W rezultacie prowadzone badania w zasadniczej mierze zostały oparte na analizie logiczno-językowej obowiązującego materiału normatywnego, przy uwzględnieniu współczesnych teorii argumentacji⁵ oraz reguł wykładni pozajęzykowej (teleologicznej, systemowej i historycznoprawnej)⁶. Badania przy pomocy metody dogmatycznoprawnej uzupełniono podejściem historycznym w prawoznawstwie (ze szczególnym uwzględnieniem kształtu instytucji umorzenia procesu na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r. oraz rosyjskiej ustawy postępowania sądowego cywilnego z 1864 r.), a w zakresie uznanym za niezbędny i celowy dla wyjaśnienia kwestii węzłowych lub szczególnie problematycznych – także analizą prawnoporównawczą. W tym ostatnim zakresie przyjęto założenie, że nie da się w pełni zrozumieć i opisać części określonej całości, jaką jest postępowanie cywilne oraz jego poszczególne instytucje, w relacji do systemu prawnego obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej, abstrahując od pozostałych relewantnych elementów tego systemu. Dlatego też poza odniesieniem się do kształtu umorzenia procesu cywilnego (względnie analogicznych funkcjonalnie instytucji) w wybranych obcych porządkach prawnych (Niemcy, Francja, Włochy, Hiszpania)⁷, za zasadne uznano również podjęcie badań komparatystycznych wewnątrzsystemowych. Istota tych badań polega na porównaniu omawianej instytucji w procesie cywilnym, w wybranych aspektach – uznanych za szczególnie doniosłe lub problematyczne – do jej odpowiedników w postępowaniu administracyjnym, sądownoadministracyjnym oraz w postępowaniu karnym⁸.

⁴ Szersze uwagi na temat celów badawczych pracy zamieszczono poniżej we wstępie.

⁵ Na temat metody dogmatycznoprawnej w prawoznawstwie i szczegółowych naukach prawnych zob. zwłaszcza *J. Stelmach, B. Brożek, Metody prawnicze*, Kraków 2004, s. 34 i n.

⁶ Na temat poszczególnych reguł wykładni oraz stosowanych w procesie interpretacji toposów argumentacyjnych zob. zwłaszcza *L. Morawski, Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010, s. 125 i n.

⁷ W kwestii przyjętych w niniejszej pracy ograniczeń odnośnie do zastosowania metody komparatystycznej, z uwagi na ograniczoną porównywalność poszczególnych instytucji, zob. rozdz. I, § 5.II.1.

⁸ Zwolennikiem tego rodzaju metody w polskiej doktrynie postępowania cywilnego, w tym badań integracyjnych pomiędzy poszczególnymi gałęziami prawa procesowego, był zwłaszcza *Z. Reich*; zob. *tenże*, *Badania interdyscyplinarne z zakresu prawa procesowego*, PiP 1983, Nr 11, s. 49 i n.; *tenże*, *Istota procesu cywilnego*, Warszawa 1985, s. 223–242 oraz krytykę autorstwa *J. Jodłowskiego*, który odnosił się ze sporą rezerwą do przydatności tak pojmowanej komparatystyki, opowiadając się raczej za potrzebą badań integracyjnych pomiędzy prawem cywilnym materialnym i procesowym, uznając za bardziej relewantne teoretycznie i praktycznie związki pomiędzy tymi dyscyplinami (zob. *tenże*, *Cele i perspektywy badań interdyscyplinarnych w dziedzinie prawa procesowego*, PiP 1984, Nr 2, s. 18 i n.). Zob. także artykuł *P. Osowego* (*tenże*, *Zastosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego w powództwie adhezyjnym w świetle teorii ogólnej pro-*

Wymienione postępowania stanowią bowiem obok postępowania cywilnego wiodące w polskim systemie prawnym procedury oparte na tym samym co proces cywilny, bo adjudykacyjnym, modelu załatwiania spraw⁹ oraz szeregu wspólnych lub mocno zbliżonych (po części zdeterminowanych już na poziomie konstytucyjnym) zasadach i instytucjach. Ponadto na gruncie ww. gałęzi prawa procesowego powstała również bogata literatura, której dorobek w pewnym zakresie mógł być również wykorzystany na potrzeby niniejszych badań skoncentrowanych wokół umorzenia procesu cywilnego w prawie polskim.

W końcu – mając na względzie praktyczne cele niniejszej pracy, a w szczególności dążenie do przyczynienia się do ujednoczenia judykatury w zakresie stosowania przepisów o umorzenie procesu – przy okazji omawiania kluczowych problemów interpretacyjnych, przytoczono bogaty wybór orzecznictwa SN, poddając bliższej analizie uzasadnienia niektórych judykatów, uznanych za szczególnie doniosłe lub kontrowersyjne.

Niniejsza monografia oparta jest na mojej rozprawie doktorskiej przygotowanej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem Kierownika Zakładu Postępowania Cywilnego UJ, Pana Prof. UJ i UŁ dr. hab. *Sławomira Ciesłaka* i obronionej tamże we wrześniu 2015 r. Gorące podziękowania pragnę skierować do wszystkich osób, bez których życzliwości i wsparcia książka ta nie mogłaby powstać, a zwłaszcza mojej ukochanej Żony Kingi, najbliższej rodziny oraz przyjaciół – Pani Mecenas *Aleksandry Kolibskiej*, a także Państwa *Katarzyny* i *Jana Habernych*. Wyrazy wdzięczności za życzliwe przyjęcie mej pracy oraz wszystkie nieocenione uwagi winien jestem Panu Profesorowi *Sławomirowi Cieslakowi* oraz Recenzentom mojej rozprawy doktorskiej – Panu Profesorowi *Januszowi Jankowskiemu* i Pani Profesor *Izabeli Gil*, a także Panu Profesorowi *Łukaszowi Błaszczakowi*, który zechciał sporządzić recenzję niniejszej monografii.

cesu, Prok. i Pr. 2013, Nr 7–8, s. 49 i n.), nawiązujący do metodologicznych założeń ogólnej teorii procesu, rozwiniętej zwłaszcza w nauce włoskiej (na temat tej teorii zob. zwłaszcza *M. Sawczuk*, Teoria ogólna procesu, w: *T. Bojarski* (red.), Polska lat dziewięćdziesiątych. Przemiany państwa i prawa, t. 2, Lublin 1998, s. 189 i n. oraz powoływana tamże literatura obca). Dobrym przykładem udanego zastosowania owej komparatystyki wewnątrzsystemowej w najnowszym piśmiennictwie jest praca *B. Barut-Skupień*, Współczesnictwo procesowe w postępowaniu cywilnym i sądowno-administracyjnym, Warszawa 2014.

⁹ Na temat tego modelu, określanego również jako adjudykacyjny tryb rozwiązywania konfliktów i rozstrzygania sporów, polegającego na władczym, jednostronnym rozstrzygnięciu sprawy przez bezstronny i niezależny od stron podmiot trzeci, zob. m.in. *A. Jakubiak-Mirończuk*, Alternatywne a sądowe rozstrzygnięcie sporów sądowych, Warszawa 2008, s. 64 i n.; *L. Morawski*, Główne problemy współczesnej filozofii prawa: prawo w toku przemian, Warszawa 2005, s. 169 i n. Warto przy tym zwrócić uwagę, że w każdej z ww. procedur współcześnie daje się zaobserwować tendencję do odchodzenia od bezwzględnej dominacji metody adjudykacyjnej na rzecz alternatywnych, nieadjudykacyjnych modeli załatwiania spraw, opartych na elementach konsensu podmiotów tych postępowań. Również i te zagadnienia – w zakresie, w jakim wiążą się z umorzeniem procesu – zostaną poruszone w niniejszej pracy.

Przedmowa

Szczególne podziękowania za finansowe wsparcie niniejszej publikacji, bez którego nie mogłaby się ona ukazać, należą się Kancelarii Kubas, Kos, Gałkowski, w tym osobście – za okazane mi zaufanie i życzliwość – Panu Mecenasowi *Rafałowi Kosowi*.

Kraków, sierpień 2016 r.

Andrzej Ołaś

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

aZPO	austriacki Kodeks postępowania cywilnego z 1.8.1895 r., RGBl. 1895/113 ze zm. (<i>Zivilprozessordnung</i>)
nZPO	niemiecki Kodeks postępowania cywilnego z 30.1.1877 r., RGBl. s. 83 (<i>Zivilprozessordnung</i>)
BGB	niemiecki Kodeks cywilny z 18.8.1896 r., w brzmieniu ogłoszonym 2.1.2002 r., BGBl. I S. 42, ze zm. (<i>Bürgerliches Gesetzbuch</i>)
COJ	belgijski Kodeks Sądowy z 10.10.1967 r. (<i>Code judiciaire</i>)
CPR	angielskie Reguły Postępowania Cywilnego z 10.12.1998 r., SI. 1998 Nr 3132 (<i>Civil Procedure Rules</i>)
d.fr.CPC	francuski Kodeks postępowania cywilnego z 1806 r. (obecnie w literaturze francuskiej jako <i>Ancien Code de Procédure Civile</i>) zastąpiony przez francuski Kodeks postępowania cywilnego z 6.7.1975 r. (<i>Code de Procédure Civile</i>), zwany dalej jako fr.CPC
EKPCz	Europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
FRCP	Federalne Reguły postępowania cywilnego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej z 20.12.1937 r. (<i>Federal Rules of Civil Procedure</i>)
fr.CPC	francuski Kodeks postępowania cywilnego z 6.7.1989 r. (<i>Code de Procédure Civile</i>)
JęzykPolU	ustawa z 7.10.1999 r. o języku polskim (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 380)
KH	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)